

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๔ และระดับนานาชาติครั้งที่ ๓ “รุ่งอรุณแห่งสันติภาพ”

การใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์ข้อความแบบไม่ระบุตัวตน ในเฟซบุ๊กตามหลักโยนิโสมนสิการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา Using Artificial Intelligence to Promote Analytical Reading of Anonymous Facebook Posts Through Yonisomanasikara Principles Among Higher Education Students

1. ศรายุทธ เจตตรา, 2. รัชนีฉาย เอยรอด*, 3. วิเชียร แสนมี, 4. พระรชต มาตรสอน

1. Sarayut Jettra, 2. Ratchaneechay Choeirod*, 3. Wichian Sanmee, 4. Phra Rachata Martson

1. นักวิชาการอิสระ

2. สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

3. สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4. สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

1. Independent Scholar

2. Department of Thai Language, Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Isan, Khon Kaen Campus

3. Department of Philosophy and Religion, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University

4. Thai Language Teaching Program, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus

* Corresponding Author E-Mail : ratchaneechay.ch@rmuti.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ร่วมกับหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านวิเคราะห์ข้อความแบบไม่ระบุตัวตนบนเฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารที่ผู้รับสารไม่สามารถใช้ข้อมูลของผู้ส่งสารประกอบการประเมินความน่าเชื่อถือได้โดยตรง จึงต้องอาศัยการพิจารณาเนื้อหา เหตุผล และการใช้ภาษาเป็นสำคัญ หลักโยนิโสมนสิการซึ่งมุ่งเน้นการคิดอย่างรอบคอบตามเหตุและปัจจัย จึงเหมาะสำหรับใช้เป็นกรอบในการส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียน แนวทางที่นำเสนอประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การสังเกตและตระหนักรู้ การสืบค้นและวิเคราะห์ และการสะท้อนคิดและสังเคราะห์ ผลที่คาดหวังคือผู้เรียนสามารถรับสารได้อย่างมีวิจารณญาณ ตระหนักถึงอิทธิพลของอารมณ์ในการรับรู้ข้อมูล และตัดสินใจเชื่อหรือเผยแพร่ข้อมูลบนพื้นฐานของเหตุผลและหลักฐานมากกว่าความรู้สึก

คำสำคัญ: โยนิโสมนสิการ, การอ่านวิเคราะห์, ปัญญาประดิษฐ์, ข้อความแบบไม่ระบุตัวตน, เฟซบุ๊ก

ABSTRACT

This academic article presents a learning management approach that applies artificial intelligence in conjunction with the principle of yoniso manasikara to develop skills in analyzing anonymous messages on Facebook. This form of communication does not allow the recipient to directly assess the sender's credibility based on their information, necessitating careful consideration of content, reasoning, and language use. The principle of yoniso manasikara, which focuses on thoughtful consideration of causes and conditions, is therefore suitable as a framework for promoting students' analytical thinking. The proposed approach consists of three steps: observation and awareness, inquiry and analysis, and reflection and synthesis. The expected outcome is that students can receive information critically, recognize the influence of emotions on information perception, and decide to believe or disseminate information based on reasoning and evidence rather than feelings.

Keywords: Yonisomanasikara, Analytical Reading, Artificial Intelligence, Anonymous Posts, Facebook

1. บทนำ

ปัจจุบันเฟซบุ๊กได้กลายเป็นแพลตฟอร์มหลักที่ผู้คนนิยมใช้ติดตามและแบ่งปันข้อมูลข่าวสารในสังคมดิจิทัล หนึ่งในรูปแบบเนื้อหาที่แพร่หลายบนแพลตฟอร์มนี้คือการโพสต์แบบไม่ระบุตัวตน ซึ่งปรากฏในกลุ่มและเพจออนไลน์จำนวนมาก เนื้อหาที่ถูกเผยแพร่ในลักษณะนี้ครอบคลุมหลายประเภท ทั้งการบอกเล่าเรื่องราวที่ตนประสบพบเจอ การแสดงทัศนคติต่อเหตุการณ์หรือประเด็นทางสังคม รวมถึงการตำหนิหรือพาดพิงถึงบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ โดยไม่มีข้อมูลอ้างอิงที่สามารถยืนยันหรือตรวจสอบความถูกต้องได้

ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นกับเนื้อหาประเภทนี้คือผู้อ่านไม่มีข้อมูลของผู้ส่งสารเพียงพอที่จะนำมาประกอบการตัดสินใจว่าน่าเชื่อถือ (Suler, 2004) ดังนั้นการตีความและประเมินสารจึงต้องอาศัยการพิจารณาจากสิ่งที่ปรากฏอยู่ในข้อความโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหา ลำดับเหตุผล หรือกลวิธีที่ผู้เขียนเลือกใช้ในการสื่อสาร

แม้ว่าปัญญาประดิษฐ์จะแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการวิเคราะห์ภาษาและตรวจจับรูปแบบการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Mollick & Mollick, 2023) แต่การนำเทคโนโลยีนี้เข้าสู่ห้องเรียนโดยขาดโครงสร้างทางวิชาการรองรับอาจส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพึ่งพา AI มากเกินไปจนบั่นทอนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รวมถึงการตัดสินใจด้วยตนเอง (Bender et al., 2021)

ด้วยเหตุนี้ บทความนี้จึงนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบให้ AI ทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นกระบวนการคิดของผู้เรียน ภายใต้กรอบแนวคิดโยนิโสมนสิการในพุทธปรัชญา เพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษาสามารถรับและวิเคราะห์ข้อความแบบไม่ระบุตัวตนได้อย่างมีสติ ตระหนักรู้ และเข้าถึงความหมายที่ลึกกว่าที่ปรากฏบนผิวเนื้อหา

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๔ และระดับนานาชาติครั้งที่ ๓ “รุ่งอรุณแห่งสันติภาพ”

2. โยนิโสมนสิการกับการอ่านข้อความแบบไม่ระบุตัวตน

เมื่อผู้อ่านไม่มีข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับผู้เขียน ภาษาที่ปรากฏในข้อความจึงกลายเป็นเพียงสิ่งเดียวที่ใช้ในการประเมินได้ ในสถานะเช่นนี้ โยนิโสมนสิการจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นจากภายในผู้อ่านโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลสนับสนุนจากภายนอก ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต, 2551) ได้อธิบายไว้ว่า หลักการนี้ถือเป็น "ปัจจัยภายในที่สำคัญที่สุดในการเกิดปัญญา" ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับหลักการคิดเชิงวิพากษ์ของ Paul & Elder (2020) ที่ชี้ว่าผู้อ่านที่มีวุฒิภาวะทางปัญญาควรสามารถตีความและตัดสินคุณค่าของข้อความได้จากองค์ประกอบและโครงสร้างที่อยู่ภายในข้อความนั่นเอง โดยไม่จำเป็นต้องอิงอำนาจหรือสถานะของผู้พูดเป็นเกณฑ์

บทความนี้ประยุกต์ใช้วิธีคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ 3 รูปแบบ มาเป็นกรอบในการพัฒนาทักษะการอ่านข้อความแบบไม่ระบุตัวตน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบวิธีคิดตามหลักโยนิโสมนสิการกับการประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์ข้อความแบบไม่ระบุตัวตน

วิธีคิด	ความหมาย	การนำไปใช้กับข้อความแบบไม่ระบุตัวตน
คิดแบบหาเหตุปัจจัย	ตรวจสอบระหว่างสาเหตุและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์หนึ่ง ๆ	ตั้งคำถามว่าผู้โพสต์มีจุดมุ่งหมายใด ใครเป็นผู้ได้รับผลจากข้อความนี้ และมีบริบทหรือข้อมูลส่วนใดที่ถูกละเว้นไม่กล่าวถึง
คิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ	ถอดและจำแนกองค์ประกอบย่อยของข้อมูลออกอย่างเป็นลำดับและรอบด้าน	พิจารณาระหว่างข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์การเลือกใช้ถ้อยคำและน้ำเสียง เพื่อตีความความหมายที่แท้จริงที่ซ่อนอยู่ในข้อความ
คิดแบบประโยชน์และโทษ รวมถึงการหาทางออก	พิจารณาคุณค่า ประโยชน์ โทษ รวมถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากเรื่องนั้นในหลายแง่มุม	พิจารณาประโยชน์และโทษที่จะเกิดขึ้นจากการเชื่อ การรับรู้ หรือการเผยแพร่ข้อมูลต่อไป

ตารางที่ 1 สะท้อนให้เห็นการนำวิธีคิด 3 รูปแบบตามหลักโยนิโสมนสิการ ได้แก่ การหาสาเหตุปัจจัย การแยกแยะส่วนประกอบ และการประเมินคุณค่าและทางออก มาบูรณาการสำหรับการอ่านและการประเมินข้อความที่ไม่เปิดเผยตัวตนผู้เขียนบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะในบริบทของเฟซบุ๊ก ซึ่งผู้รับสารไม่มีทางตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานของผู้ส่งสารได้

วิธีคิดแบบหาสาเหตุปัจจัยเน้นให้ผู้เรียนถุ่กคิดถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของข้อมูลที่ปรากฏ พร้อมทั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ ผู้ที่ได้รับประโยชน์ และบริบทที่อาจถูกละเว้นในข้อความนั้น วิธีคิดแบบดังกล่าวจะช่วยให้วิเคราะห์องค์ประกอบของข้อความออกจากกันอย่างเป็นระบบ ทั้งในแง่ของข้อเท็จจริง ความเห็นส่วนตัว รูปแบบการใช้ภาษา และน้ำเสียงที่อาจชี้นำการรับรู้ของผู้อ่าน ส่วนวิธีคิดแบบคุณค่าและทางออกมุ่งให้ผู้เรียนพิจารณาผลที่อาจตามมาจากการรับและการส่งต่อข้อมูล และเพื่อการตัดสินใจที่มีเหตุผลรองรับ

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๔ และระดับนานาชาติครั้งที่ ๓ “รุ่งอรุณแห่งสันติภาพ”

เมื่อวิธีคิดทั้งสามจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการรับสารได้อย่างมีวิจารณญาณ อีกทั้งยังเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อร่วมกับการใช้เหตุผลประกอบการรับสารในยุคที่ข้อมูลแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว

3. กรอบการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน

สิ่งสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนคือ AI ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินว่าข้อมูลใดเป็นความจริงหรือเท็จ แต่เป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้มองเห็นรูปแบบการใช้ภาษา ระบุข้อกล่าวอ้างที่ควรตรวจสอบ และเปิดประเด็นให้ผู้เรียนควรพิจารณาให้รอบด้านก่อนลงข้อสรุป (Mollick & Mollick, 2023) ด้วยเหตุนี้ผู้สอนจึงมีหน้าที่ที่สำคัญในการชี้แนะให้ผู้เรียนใช้ AI เป็นเครื่องมือเสริมกระบวนการคิด แทนที่จะรับคำตอบจาก AI มาโดยตรงโดยไม่ผ่านการวิเคราะห์

กรอบการจัดการเรียนรู้มาจากการผสมผสานหลักโยนิโสมนสิการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551) เข้ากับศักยภาพของปัญญาประดิษฐ์ในฐานะสื่อการเรียนรู้ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ออกเป็น 3 ระยะต่อเนื่อง ได้แก่ ระยะการสังเกต ระยะการหาสาเหตุและวิเคราะห์ และระยะการสะท้อนคิดและสังเคราะห์ความรู้

3.1 ขั้นที่ 1 การสังเกต

ในระยะเริ่มต้น ผู้สอนนำข้อความโพสต์สมมติมาให้ผู้เรียนอ่านก่อนโดยยังไม่เปิดใช้งาน AI จากนั้นให้จดบันทึกคำตอบต่อคำถาม 3 ประเด็น ได้แก่ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังอ่านจบ ความต้องการแชร์หรือไม่ และเหตุผลที่อยู่เบื้องหลัง การให้ผู้เรียนหยุดสังเกตปฏิบัติทางอารมณ์ของตนเองนับเป็นขั้นตอนที่สำคัญเนื่องจากเนื้อหาที่ปิดบังตัวตนผู้เขียนมักถูกสร้างขึ้นเพื่อกระตุ้นความรู้สึกบางอย่างโดยเฉพาะ (Wardle & Derakhshan, 2017) การที่ผู้เรียนรับรู้ได้ว่าตนกำลังตอบสนองต่ออารมณ์อยู่นั้น นับเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการโยนิโสมนสิการ และสอดคล้องกับหลักการของ mindfulness-based education ที่ Kabat-Zinn (2003) ได้เสนอไว้ ดังปรากฏในตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1 ข้อความโพสต์สมมติ

“ขอระบายหน่อยเถอะ ร้านอาหารดังแถวมอ เพื่อนบอกว่าใช้ของหมดอายุ นี่เลยไปกิน เห็นกับตาเลยจ้า ร้านไหนไปดูเอาเอง ลงชื่อร้านไม่ได้เดี๋ยวโดนฟ้อง ระวังกันด้วยนะทุกคน สุขภาพสำคัญกว่าราคานะเอาจริง”

เมื่อผู้เรียนอ่านข้อความดังกล่าว การบันทึกที่เกิดขึ้นอาจมีลักษณะดังนี้

- 1) ความรู้สึก: “รู้สึกตื่นตกใจและเริ่มวิตกกังวล เพราะนึกถึงว่าตนเองอาจเคยรับประทานอาหารที่ร้านแห่งนั้น”
 - 2) ต้องการแชร์ต่อหรือไม่: “ต้องการแชร์ เพราะอยากให้เพื่อนในมหาวิทยาลัยและคนในบริเวณใกล้เคียงได้รับรู้ข้อมูลนี้”
 - 3) เหตุผล: “หากเรื่องนี้เป็นความจริง การแจ้งให้ผู้อื่นทราบดูเหมือนเป็นสิ่งที่ควรทำ”
- การจดบันทึกดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นได้ชัดเจนว่าความกังวลเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่อยู่เบื้องหลังแรงอยากกดแชร์ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่มีคุณค่าก่อนเข้าสู่ขั้นการวิเคราะห์เชิงลึกในระยะถัดไป

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๔ และระดับนานาชาติครั้งที่ ๓ “รุ่งอรุณแห่งสันติภาพ”

3.2 ขั้นที่ 2 การหาสาเหตุและวิเคราะห์

ในระยนี้ผู้เรียนนำข้อความมาวิเคราะห์ร่วมกับ AI ผ่านคำสั่ง (Prompt) ที่ออกแบบให้ครอบคลุมการวิเคราะห์อย่างรอบด้าน ทั้งการตรวจสอบข้อมูลและหลักฐานที่รองรับ การถอดรหัสกลวิธีทางภาษา และการมองหามุมมองที่อาจถูกละเลยในเนื้อหา

โดยอ้างอิงจากตัวอย่างที่ 1 เมื่อผู้เรียนรับรู้ปฏิกิริยาของตนเองแล้วให้นำข้อความนั้นมาวิเคราะห์ผ่าน Prompt ใน 3 ด้าน ดังนี้

1) Prompt 1 เป็นการตรวจสอบข้อกล่าวอ้างและหลักฐาน

“จากโพสต์นี้ [วางข้อความ] ช่วยระบุว่ามีย่อกล่าวอ้างใดบ้างที่ต้องการหลักฐานยืนยัน และข้อกล่าวอ้างใดที่ยังขาดหลักฐานรองรับ”

ตัวอย่างผลที่ AI อาจให้ คือ ข้อความนี้มีข้อกล่าวอ้าง 3 ประการที่ไม่มีหลักฐานรองรับ ได้แก่ (1) ร้านอาหารใช้วัตถุดิบหมดอายุ (2) ผู้เขียนได้พิสูจน์เห็นด้วยตนเอง และ (3) มีเพื่อนเป็นแหล่งข้อมูล ทั้งหมดอ้างอิงเพียงบุคคลที่ไม่เปิดเผยตัวตนและประสบการณ์ส่วนบุคคลที่ไม่อาจตรวจสอบได้

2) Prompt 2 เป็นการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา

“ช่วยชี้ให้เห็นว่าผู้เขียนเลือกใช้คำหรือประโยคใดในการกระตุ้นอารมณ์ และมีถ้อยคำส่วนใดที่เป็นการด่วนสรุปหรือเหมารวม”

ตัวอย่างผลที่ AI อาจให้ คือ ผู้เขียนใช้กลวิธีหลากหลาย เช่น วลี “เห็นกับตาเลยจ้า” เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ หรือ “ลงชื่อร้านไม่ได้เดี๋ยวดอนฟอง” ชักจูงให้ผู้อ่านสรุปเองว่าเรื่องต้องเป็นความจริง และประโยคปิดท้าย “สุขภาพสำคัญกว่าราคา” ทำหน้าที่เพิ่มน้ำหนักทางอารมณ์และบั่นทอนความต้องการตั้งคำถาม

3) Prompt 3 เป็นการพิจารณามุมมองที่ขาดหายไป

“หากบุคคลหรือสถานที่ที่ถูกพาดพิงในโพสต์นี้มีโอกาสชี้แจง พวกเขาจะให้ข้อมูลอะไรเพิ่มเติม และมีบริบทใดที่ผู้อ่านควรรับรู้ก่อนตัดสิน”

ตัวอย่างผลที่ AI อาจให้ คือ เจ้าของร้านอาจชี้แจงเรื่องระบบควบคุมคุณภาพวัตถุดิบ หรือตั้งข้อสังเกตว่าผู้โพสต์อาจขาดความเข้าใจด้านมาตรฐานความปลอดภัยอาหาร นอกจากนี้ยังมีบริบทที่ควรคำนึงถึง เช่น ข้อกำหนดทางกฎหมายด้านสุขอนามัยที่ร้านอาหารต้องปฏิบัติตาม และข้อจำกัดของการกล่าวหาแบบไม่เปิดเผยตัวตนที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแท้จริง

หลังรับผลการวิเคราะห์จาก AI แล้ว ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนนำผลดังกล่าวมาเทียบกับการประเมินของตนเอง พร้อมทั้งพิจารณาขอบเขตของ AI โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่ AI อาจไม่สามารถเข้าใจได้อย่างครอบคลุม (Bender et al., 2021) กระบวนการเปรียบเทียบนี้ช่วยฝึกทักษะการคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักในหลักโยนิโสมนสิการ

3.3 ขั้นที่ 3 การสะท้อนคิดและสังเคราะห์

ในระยสุดท้าย ผู้เรียนนำประสบการณ์ประกอบกับความรู้ที่สะสมมาตลอดกระบวนการมาถ่ายทอดผ่านการเขียนสะท้อนคิดด้วยตนเอง โดยไม่ใช้ AI ช่วย ผู้เรียนพิจารณาว่ามุมมองของตนต่อข้อความนั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับผลของ AI และอะไรคือเหตุผลที่สนับสนุนความคิดของตนเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๔ และระดับนานาชาติครั้งที่ ๓ “รุ่งอรุณแห่งสันติภาพ”

1. มุมมองที่เปลี่ยนไป แรกเริ่มรู้สึกตื่นตกใจและอยากส่งต่อข้อมูลทันที แต่เมื่อผ่านการวิเคราะห์แล้วพบว่า ถ้อยคำอย่าง “เห็นกับตา” และ “กลัวโดนฟ้อง” เป็นกลวิธีทางภาษาที่สร้างความน่าเชื่อถือ ไม่ใช่หลักฐานที่พิสูจน์ได้ สิ่งที่เกิดขึ้นจึงเป็นเพียงการตอบสนองทางอารมณ์เท่านั้น

2. จุดที่เห็นต่างจาก AI แม้ AI จะวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาได้อย่างแม่นยำ แต่ยังขาดความเข้าใจต่อพลวัตของการแพร่กระจายข้อมูลในกลุ่มออนไลน์ของไทย ซึ่งโพสต์ลักษณะนี้มักถูกส่งต่อผ่านกลุ่มไลน์และเฟซบุ๊กอย่างรวดเร็วก่อนที่จะมีการตรวจสอบ ทำให้ผลกระทบต่อร้านค้าเกิดขึ้นเร็วและรุนแรงกว่าที่ AI ประเมินไว้

3. การตัดสินใจสุดท้าย เลือกที่จะไม่แชร์ข้อมูลนี้ เนื่องจากไม่มีหลักฐานที่ตรวจสอบได้ และการเผยแพร่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อร้านค้าอย่างไม่เป็นธรรม หากมีความเป็นห่วงด้านสุขอนามัยจริง ทางที่ถูกต้องกว่าคือการแจ้งหน่วยงานสาธารณสุขที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง

กระบวนการสะท้อนคิดดังกล่าวช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลและการตระหนักรู้และส่งต่อข้อมูลในสังคมออนไลน์

4. สรุป

ในยุคที่สื่อดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอน ผู้เรียนต้องเผชิญกับกระแสข้อมูลที่ผสมระหว่างข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น โดยเฉพาะข้อความที่ไม่เปิดเผยตัวตนของผู้เขียนบนโลกออนไลน์ซึ่งมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อกระบวนการคิดและการตัดสินใจของผู้รับสาร การเสริมสร้างทักษะการอ่านวิเคราะห์ต้องขยายขอบเขตออกไปจากการทำความเข้าใจเนื้อหา ไปสู่การตั้งคำถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลจากหลากหลายมุมมอง

บทความนี้นำเสนอแนวทางที่ผสานการทำงานของปัญญาประดิษฐ์เข้ากับหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในระดับอุดมศึกษา โดยมอบบทบาทให้ AI เป็นเครื่องมือช่วยวิเคราะห์ ในขณะที่หลักโยนิโสมนสิการทำหน้าที่เป็นกรอบควบคุมทิศทางการคิดของผู้เรียน ให้ผู้เรียนฝึกพิจารณาข้อมูลจากเหตุผล แทนที่จะปล่อยให้อารมณ์หรืออคติส่วนตัวเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ

ยิ่งไปกว่านั้น แนวทางนี้ยังสร้างผลลัพธ์ที่ขยายออกไปกว้างกว่าทักษะการอ่านและการรู้เท่าทันสื่อ เพราะยังช่วยหล่อหลอมให้ผู้เรียนรู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างรู้คิดและตระหนักถึงความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับพลเมืองดิจิทัลและผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 16).

นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด

Bender, E. M., Gebru, T., McMillan-Major, A., & Shmitchell, S. (2021). *On the dangers of stochastic parrots: Can language models be too big? Proceedings of the 2021 ACM. Conference on Fairness, Accountability, and Transparency (FAccT '21)*, 610–623.

<https://doi.org/10.1145/3442188.3445922>

Kabat-Zinn, J. (2003). *Mindfulness-based interventions in context: Past, present, and future*. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 10(2), 144–156.

Mollick, E., & Mollick, L. (2023). *Assigning AI: Seven approaches for students, with prompts*.

Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4475995

Paul, R., & Elder, L. (2020). *Critical thinking: Tools for taking charge of your learning and your life*.

(4th ed.). London : Rowman and Littlefield

Suler, J. (2004). *The online disinhibition effect*. *CyberPsychology & Behavior*, 7(3), 321–326.

Wardle, C., & Derakhshan, H. (2017). *Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making*. The Council of Europe.